

FŐVÁROSI KÖNYVTÁR

Központi városház

AKTUÁLIS KÉRDÉSEK IRODALMA

15. SZÁM. 1912 JANUÁR

A NÉPMŰVELŐ TÁRSASÁG

SZOCIÁLPOLITIKAI TANFOLYAMA

III.

(1912 január 29-én és 31-én.)

A munkaviszony, előadja dr. Pap Dezső.

AZ ELŐADÓ SZILLABUSA

A munkaviszony fogalma. Szolgálati viszony. E viszony gazdasági feltételei. A tőke és munka viszonya a multban. A magántulajdonra és a munka szabadságára alapított gazdálkodási rendszer. A kapitalizmus. A munkás helyzete a kapitalisztikus gazdasági rendszer kezdetén. A tényezők, melyek a munkás helyzetének javítására közrehatottak: ideológok; a munkásoknak az üzemi koncentrációval kapcsolatos szervezkedése; a munkások politikai jogainak kiküzdése; a gazdasági belátás növekedése.

A szolgálati viszony mai magánjogának tökéletlensége. Ennek okai: gazdasági okok és a törvényhozások óvakodása attól, hogy a munkaadó és a munkás erőviszonyain változtassanak. A törvényhozás e tartózkodásának okai: a szabadságnak mindent a legjobban elrendező hatalmába vetett hit; a joganyag újszerűsége; az államok függősége a kapitalistáktól. Ez okoknál fogva a munkaadó egyoldalú hatalmi szóval állapítja meg a szolgálati szerződés tartalmát és bonyolítja le a munkaviszonyt.

A munkaadó egyoldalú hatalmának kimutatása a szolgálati viszony megállapításának és lebonyolításának három főmozzanatán:

1. a végzendő munka egységének és a munkaegységért fizetendő díjnak, a munka helyének, idejének, anyagának, eszközeinek, a munkamegosztás és egyesítés módjainak megállapításánál;

2. a tényleges munkadíj megállapíthatása végett a tényleg végzett munkának megállapításánál;

3. a munkadíj kifizetésénél.

Ugyanesek a munkaadó egyoldalú hatalmának kimutatása szakmányban (akkordban) és csoportakkordban végzett munkánál. Mivel indokolja a munkaadó az állapotot. Mit kíván a szociálpolitika.

A munkaadói önkény korlátozásának és a munkaviszony egészséges fejlődésének tényezői:

1. munkásszervezkedés; haszna: az ellene támasztott kifogások;

2. munkaszabályszerződések (kollektív szerződések): lényegök; az üzemi munkarend elégtelensége; a munkaszabályszerződések haszna; a munkaszabályszerződés, mint jogi probléma;

3. törvényhozás; szükségessége a munkásság önsegélye mellett; feladatai;

4. nemzetközi munkásvédelmi szerződések; szükségességük; tárgyuk; irányzatuk.

BIBLIOGRÁFIA

Az itt felsorolt anyagokon kívül még v. ö. a Fővárosi könyvtár tárgyi katalógusában:

VIII 75 Vállalkozó és munkás viszonya egymáshoz.

VIII 80 Munkaszerződés. Kollektív szerződés (kb. 100 könyv- és cikkekfm).

Magyarország. Kereskedelemügyi minisztérium. Az ipartörvény módosítása. 1—13 k. Bp. 1904—1909.

Úgy a hazai, mint a külföldi iparjognak kitünő enciklopédiája, így tehát újszerűsége minden előadásra nézve ajánlható forrásmunka.

A munkaviszonyról szólnak:

Hazai anyag: 2. k. p. 5—85. 3. k. p. 313—466. — Külföldi anyag: 6. k. p. 177—545. — Törvényjavaslat: 11. k. p. 119—184. — Vélemények: 13. k. p. 10—368.

Braun, Ad. Die Tarifverträge u. die deutschen Gewerkschaften. Stuttgart: Dietz 1908. (VI, 100) XVII 4321

E kis összefoglaló munkát az ismert nevű szerző több munkásszervezet egyenes kérésére írta munkások számára.

Burchardt, Franz. Die Rechtsverhältnisse der gewerblichen Arbeiter. Auf Grund der gerichtlichen und gewerbegerichtlichen Praxis dargest. [1901.] 2. Aufl. bearb. v. Max v. Schulz. Berlin: Vahlen 1911. (XV, 208) Nm 1780

Igen áttekinthetően adja az egész anyagot. Hasznavehetőségét növeli a bő tárgymutató.

Budapesti kereskedelmi és iparkamara. Előterjesztés a kollektív munkaszerződések, továbbá a munkaadók szakszervekedése tárgyában. Bp.: Pesti könyvny. 1905. (15) Mo XVII 118

Ferenczi Imre. Das Koalitionsrecht in Ungarn. Tübingen: Mohr 1908. (40) (Aus Arch. f. Sozialw. Bd XXVI.)

Flesch, Karl: Zur Kritik des Arbeitsvertrags. Seine volkswirtschaftlichen Funktionen und sein positives Recht. Jena: Fischer 1901. (VII, 36) XVII 191

Flesch, Karl. Reform des Arbeitsrechtes. Der Arbeitsvertrag im geltenden Recht und die notwendige Entwicklung des Arbeitsverhältnisses aus einem Gewaltverhältnis zum reinen Rechtsverhältnis. Vortr. Berlin: Goedecke & Gallineck 1910. (32) Nm 1601

A szerző mindkét füzetében a munkaszerződés szociális irányú átalakítását propagálja.

Freese, Heinr.: Die konstitutionelle Fabrik. Jena: Fischer 1909. (VIII, 170) XVII 1847

A szerző saját gyárában már 25 év óta együttműködik a munkásbizottságokkal. E könyvben tapasztalatait adja elő.

Imle, Fanny: Die Tarifverträge zwischen Arbeitgebern u. Arbeitnehmern in Deutschland. Jena: Fischer 1907.

A szerző egy terjedelmesebb művének (*Gewerbliche Friedensdokumente*, Jena: Fischer 1905.) kivonata és kiegészítése. Sorra ismerteli a különféle szakmák szerződéseit.

Lotmar, Phil.: Der Arbeitsvertrag nach dem Privatrecht des Deutschen Reiches. Bd 1—2. Leipzig: Duncker & Humblot 1902—8. Nm 1469

A munkaszerződések jogi vonatkozásaira nézve (a német jog szempontjából) a legterjedelmesebb és legalaposabb munka.

Magyar jogászegylet. A munkaviszony általános feltételeit szabályozó szerződés. Bevezető előad. Szterényi Józseftől & felszólalások. Bp.: Franklin 1909. (165)

Magy. jogászegyl. értekezések, 294. XXI 324

A magyar jogászai fölfogást mutatja. A felszólalók közt vannak: Pap Dávid, Agoston Péter, Szladits Károly, Vágó József stb.

Mayer, Felix & Siegm. Grünberg. Gesetz vom 16. Jän. 1910. über den Dienstvertrag der Handlungsgehilfen und anderer Dienstnehmer in ähnlicher Stellung (Handlungsgehilfengesetz). Erl. durch Anmerkungen und Entscheidungen der österreichischen und deutschen Gerichte. Anh.: Gesetz vom 14. Jan. 1910 betr. die Dauer der Arbeitszeit und den Ladenschluss in Handlungsgewerben und verwandten Geschäftsbetrieben. Wien: Manz 1910. (XXX, 161) Au 758

E törvényt az általános polgári törvénykönyvvel kapcsolatban magyarázza és különös figyelemmel van a német judikaturára.

Příbram, Karl. Der Lohnschutz des gewerblichen Arbeiters nach österreichischem Recht. Wien: Deuticke 1904. (VI, 152) Au 352

Kimerítően tárgyalja a kérdést az osztrák jog szempontjából; irodalmi jegyzetekkel.

Rác Lajos. Az ipari béke megvalósítása a kollektív munkaszerződések által. Bp.: Toldi 1907. (134) XVII 1062

A kollektív szerződések előnyeit a munkáltatók érdekei szempontjából is bizonyítja. Magyar adatai értékesek.

Ribes-Christoffe, F. Le contrat de travail. Examen critique du projet de loi Doumergue. Paris: Larose 1907. (63)

E kis füzet a munkaadók érdekeit védi. A szerző a *Fédération des industriels et commerçants français* alelnöke és túlzottnak tartja a munkások érdekében való állami beavatkozást.

Roguenant, A.: Patrons et ouvriers. Paris: Gabalda 1907. (XXI, 181) XVII 1035

Ouvrage couronné par l'Académie des sciences morales et politiques.
Szerzője munkából lett munkaadó és erősen védi a konzervatív álláspontot.

Stadthagen, Art.: Das Arbeiterrecht. [1895–6.] 4. Aufl. [Nebst] Nachtr.: Die Novelle zur Gewerbeordnung vom Dez. 1908. Stuttgart: Dietz 1904–9. (XVI, 627, XVI, 240, 29) Nm 1784

Az ipari munkásság körében igen elterjedt könyv, közérthető példákkal, formulákkal megvilágítva. Végén bő tárgymutató van. A szerző szociáldemokrata képviselő.

Aktuális könyvjegyzékek

(A Fővárosi Könyvtár kiadványai)

- Drágaság. 1910.
- Földgáz. 1911.
- Kétéves katonai szolgálat. 1911.
- Közigazgatási tisztviselők képzése. 1911.
- Munkabér védelme. 1911.
- Szociálpolitika. 1912.
- Szociális magánjog. 1912.
- Választóreform. 1909.
- Választási biráskodás. 1911.